

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เรื่องหารือเกี่ยวกับการนำที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินไปดำเนินการตามกฎหมายอื่น

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมมีหนังสือ ด่วน ที่ กษ ๑๒๐๕/๙๑๓๗ ลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๔ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาว่า ตามที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ได้เคยให้ความเห็นในปัญหาข้อกฎหมายว่า ภายหลังได้มีการประกาศเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแล้ว พนักงานเจ้าหน้าที่ยังมีอำนาจเดินสำรวจรังวัดเพื่อออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้แก่ราษฎร ซึ่งครอบครองและทำประโยชน์ในเขตดังกล่าวได้ เนื่องจากมาตรา ๕๕ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๒๖ มิได้กำหนดห้ามมิให้เดินสำรวจรังวัดเพื่อออกโฉนดที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม แต่พนักงานเจ้าหน้าที่จะออกโฉนดที่ดินให้แก่ราษฎรที่ครอบครอง และทำประโยชน์อยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับและไม่ได้แจ้งการครอบครองตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งมีได้แจ้งความประสงค์จะได้สิทธิในที่ดินตามมาตรา ๒๗ ตรี แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๒๖ ก่อนมีการกำหนดเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมไม่ได้ และคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) ได้เคยให้ความเห็นในปัญหาข้อกฎหมายว่า เมื่อมีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินแล้ว และในเขตปฏิรูปที่ดินดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ที่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เข้าไปดำเนินการแล้วหรือยังไม่ได้เข้าไปดำเนินการก็ตาม พนักงานเจ้าหน้าที่จะออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้แก่ราษฎรที่ครอบครอง และทำประโยชน์อยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับไม่ได้ ถ้าราษฎรดังกล่าวไม่ได้แจ้งการครอบครองตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. ๒๕๔๗ หรือมิได้แจ้งความประสงค์จะใช้สิทธิในที่ดินตามมาตรา ๒๗ ตรี แห่งประมวลกฎหมายที่ดินไว้ก่อนมีการกำหนดเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีหนังสือแจ้งคำสั่งนายกรัฐมนตรีนให้ดำเนินการตามคำวินิจฉัยและข้อสังเกตของกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ของนายใช้ อัมพวานันท์ จังหวัดนครสวรรค์ ในกรณีที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดิน เป็นรายตำบล รายอำเภอ ซึ่งต้องห้ามมิให้มีการออกเอกสารสิทธิแก่ราษฎรที่ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินดังกล่าว แต่เมื่อ ส.ป.ก. ไม่มีความประสงค์จะดำเนินการปฏิรูปที่ดินทั่วตลอดทั้งตำบล หรืออำเภอ เพื่อมิให้ราษฎรที่ครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินที่ ส.ป.ก. ไม่ประสงค์ดำเนินการปฏิรูปที่ดินได้รับความ

เดือดร้อนจากการที่ไม่สามารถมีเอกสารสิทธิ กระทรวงมหาดไทย (กรมที่ดิน) และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ส.ป.ก.) จึงได้ร่วมกันแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณากันที่ดินที่ ส.ป.ก. ไม่ประสงค์จะดำเนินการออกจากเขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อที่กรมที่ดินจะได้พิจารณาดำเนินการออกเอกสารสิทธิแก่ราษฎรผู้มีสิทธิในที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้มีคำสั่งที่ ๒๒๓/๒๕๔๔ สั่ง ณ วันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๔๔ แต่งตั้งคณะกรรมการดังกล่าวพิจารณากันที่ดินของรัฐที่ ส.ป.ก. เข้ามาดำเนินการได้ตามมาตรา ๒๖ และที่ดินของเอกชนตามมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมรวม ๕ ประเภท ได้แก่ ที่ดินเอกชน ที่ดินสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ที่พลเมืองใช้ร่วมกัน ที่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะที่มีเนื้อที่เกินกว่า ๑,๐๐๐ ไร่ และเหมาะสมแก่การเกษตร ที่รกร้างว่างเปล่าที่อยู่นอกเขตป่าไม้ถาวรที่มีเนื้อที่เกินกว่า ๑,๐๐๐ ไร่ และเหมาะสมแก่การเกษตร ที่ไม่เป็นเขตเทศบาล สุขาภิบาล หรือแหล่งความเจริญอื่นๆ และบริเวณเขตที่สามารถขยายเขตเทศบาลหรือสุขาภิบาล ที่ป่าสงวนแห่งชาติ รวมถึงป่าไม้ถาวร โดย ส.ป.ก. จะดำเนินการตรวจสอบพื้นที่นอกเขตป่าไม้ถาวรและที่ราชพัสดุที่มีเนื้อที่น้อยกว่า ๑,๐๐๐ ไร่ หรือเกินกว่า ๑,๐๐๐ ไร่ แต่ไม่เหมาะสมแก่การเกษตร เพื่อกันเขตออกจากเขตปฏิรูปที่ดิน ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวมีเขตปฏิรูปที่ดินครอบคลุมทั้งตำบล จำนวน ๔๕ ตำบล ใน ๑๐ อำเภอ และประกาศครอบคลุมทั้งอำเภอ ๒๑๐ อำเภอ ๓๘ กิ่งอำเภอ ซึ่งเป็นงานที่ต้องใช้บุคลากร ระยะเวลา และงบประมาณมากในการตรวจสอบ ทำให้เกิดความล่าช้าในการแก้ไขความเดือดร้อนให้แก่ราษฎร คณะกรรมการเพื่อพิจารณากันเขตฯ จึงมีมติให้ ส.ป.ก. หรือสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อหาวิธีการหรือแนวทางแก้ไขอื่นเพื่อให้การแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของราษฎรเป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรมและเหมาะสม อีกทั้งเพื่อประหยัดงบประมาณในการออกพระราชกฤษฎีกาปรับปรุงเขตในการแก้ไขปัญหาค่าที่ดินสำรวจออกโฉนดที่ดินของกรมที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน

ส.ป.ก. ได้พิจารณาถึงอำนาจตามกฎหมายปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในการนำที่ดินมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน เห็นว่า ตามมาตรา ๒๖ กำหนดให้ ส.ป.ก. มีอำนาจนำที่ดินของรัฐรวม ๕ ประเภท มาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน เมื่อได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ซึ่งพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินจะมีผลเป็นการถอนสถานะของที่ดิน โดยไม่ต้องดำเนินการถอนสภาพที่ดินตามกฎหมายนั้นๆ แต่หาก ส.ป.ก. มิได้ใช้อำนาจนำที่ดินนั้นมาดำเนินการปฏิรูปที่ดิน สถานภาพทางกฎหมายก็จะคงมีสถานะเช่นเดิม และไม่ใช้ที่ดินที่ ส.ป.ก. ได้มาตามกฎหมายเพื่อประโยชน์ในการปฏิรูปที่ดินอันจะมีผลทำให้ ส.ป.ก. เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ตามมาตรา ๓๖ ทวิ ซึ่งในการเดินสำรวจออกโฉนดที่ดินของกรมที่ดินในเขตปฏิรูปฯ นั้น ปรากฏว่าที่ดินดังกล่าวเป็นที่ดินของรัฐประเภทที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินที่เป็นที่รกร้างว่างเปล่าตามมาตรา ๒๖ (๓)^๑

^๑ มาตรา ๒๖ เมื่อได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินใช้บังคับในท้องที่ใดแล้ว

(๑) ถ้าในเขตปฏิรูปที่ดินนั้นมีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันแต่พลเมืองเล็กใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้น หรือได้เปลี่ยนสภาพจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันก็ดี หรือพลเมืองยังใช้ประโยชน์ในที่ดินนั้นอยู่ หรือยังไม่เปลี่ยนสภาพจากการเป็นที่ดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันเมื่อได้จัดที่ดินแปลงอื่นให้พลเมืองใช้ร่วมกันแทน โดยคณะกรรมการประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วก็ดี ให้

แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมฯ และ ส.ป.ก. ไม่มีแผนงานและไม่ประสงค์จะนำที่ดินดังกล่าวมาทำการปฏิรูปโดยกรมที่ดินได้รับคำยืนยันจาก ส.ป.ก. เช่นนั้นแล้ว กรมที่ดินก็สมควรที่จะสามารถเดินสำรวจฯ และออกโฉนดที่ดินแก่ราษฎรภายใต้หลักเกณฑ์ที่ประมวลกฎหมายที่ดินกำหนด ประกอบกับความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมายคณะที่ ๒) ที่ว่า "เมื่อกระทรวงมหาดไทยได้รับหนังสือยืนยันจาก ส.ป.ก. ว่าไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินที่ถูกเวนคืนถอนสภาพเพื่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตลอดไป กระทรวงมหาดไทยย่อมมีอำนาจให้ทบวงการเมืองเข้าใช้ประโยชน์ในราชการหรือดำเนินการขึ้นทะเบียนให้ทบวงการเมืองใช้ประโยชน์ตามกฎหมายที่กำหนดให้เป็นอำนาจของกระทรวงมหาดไทย ทั้งนี้ เพราะพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจ ส.ป.ก. เข้าไปปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมในเขตที่พระราชกฤษฎีกากำหนด แต่ไม่มีผลเป็นการลบล้างอำนาจที่กระทรวง ทบวงกรม เคยมีอยู่ตามกฎหมายอื่น" ซึ่งถ้าหาก ส.ป.ก. ไม่ใช้ที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทที่กรร้างว่างเปล่าตามมาตรา ๒๖ (๓) แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมฯ ก็ควรแจ้งความไม่ประสงค์จะใช้ที่ดินนั้น กรมที่ดินก็สามารถที่จะนำที่ดินไปดำเนินการตามอำนาจที่มีอยู่ได้ ส.ป.ก. จึงได้ขอหรือตามความเห็นที่ได้เสนอไว้ข้างต้นโดยที่ ส.ป.ก. ไม่จำเป็นต้องมีการปรับปรุงพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้แก่ราษฎร ทั้งเป็นการประหยัดงบประมาณและบุคลากรที่ต้องดำเนินการตามโครงการนี้เป็นจำนวนมากอีกด้วย

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) ได้พิจารณาข้อหารือของ ส.ป.ก. โดยได้รับฟังข้อเท็จจริงจากผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงฯ และกรมที่ดิน) และผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (สำนักงานปลัดกระทรวงฯ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และกรมป่าไม้) ประกอบการพิจารณาแล้ว เห็นว่า ข้อหารือดังกล่าวมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า ที่ดินที่อยู่ในเขตพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและเป็นที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทที่กรร้างว่างเปล่าตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ (๓)^๒ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๘ หาก ส.ป.ก. ไม่มีแผนงานและไม่ประสงค์จะนำที่ดินดังกล่าวมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และกรมที่ดินได้รับคำยืนยันจาก ส.ป.ก. เช่นนั้นแล้ว ส.ป.ก. จะต้องดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกาเพื่อกันเขตที่ดินออกจาก

พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินนั้น มีผลเป็นการถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับที่ดินดังกล่าวโดยมีต้องดำเนินการถอนสภาพตามประมวลกฎหมายที่ดิน และให้ ส.ป.ก. มีอำนาจนำที่ดินนั้นมาใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้

ฯลฯ

ฯลฯ

(๓) ถ้าในเขตปฏิรูปที่ดินนั้นมีที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งเป็นที่ดินกร้างว่างเปล่าหรือที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้ง หรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดินและที่ดินนั้นอยู่นอกเขตป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี ให้ ส.ป.ก. มีอำนาจนำที่ดินนั้นมาใช้ในการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมได้

ฯลฯ

ฯลฯ

^๒ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑ ข้างต้น

เขตปฏิรูปใหม่หรือไม่ เพียงใด

ในกรณีที่ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมครอบคลุมทั้งเขตอำเภอ และเป็นพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินฯ ที่ตราขึ้นก่อนพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๒ ใช้บังคับ นั้น เขตปฏิรูปที่ดินฯ ย่อมมีความหมายครอบคลุมถึงที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินตามพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินฯ ซึ่งอาจเป็นเขตที่ ส.ป.ก.เข้าไปดำเนินการ และเขตที่ ส.ป.ก.ยังไม่ได้เข้าไปดำเนินการด้วย สำหรับกรณีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินฯ ในที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภทที่รกร้างว่างเปล่าตามมาตรา ๒๖ (๓)^๓ แห่งพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ.๒๕๑๘ นั้น ส่วนของพื้นที่ที่ ส.ป.ก.มิได้มีแผน และไม่ประสงค์เข้าดำเนินการปฏิรูปที่ดินฯ ก็ยังคงสถานะเป็นที่รกร้างว่างเปล่าดังเดิม หน่วยราชการซึ่งเคยเป็นผู้ดูแลรักษาที่ดินตามที่กฎหมายได้บัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของหน่วยราชการใดก็ควรมีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องดูแลรักษาต่อไป ทั้งนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๗^๔ และกรรมการร่างกฎหมายคณะที่ ๒^๕) ได้เคยให้ความเห็นไว้ในการตอบข้อหารือของกระทรวงมหาดไทย (กรมที่ดิน) ว่าไม่มีบทบัญญัติมาตราใดกำหนดห้ามมิให้เดินสำรวจรังวัดเพื่อออกโฉนดที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม แต่การที่พนักงานเจ้าหน้าที่จะออกหนังสือแสดงสิทธิในที่ดินให้แก่ราษฎรที่ครอบครอง และทำประโยชน์อยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับได้นั้นจะต้องปรากฏว่าราษฎรรายนั้นได้แจ้งการครอบครองตามมาตรา ๕^๖ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.๒๔๙๗ หรือได้แจ้งความประสงค์จะได้สิทธิในที่ดินตามมาตรา ๒๗ ตรี^๗ แห่งประมวลกฎหมายที่ดินไว้ก่อนมีการกำหนดเขตปฏิรูปที่ดินฯ ซึ่ง

^๓ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑ ข้างต้น

^๔ บันทึก เรื่อง การเดินสำรวจออกโฉนดที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน (เรื่องเสร็จที่ ๗๘๑/๒๕๓๕)

^๕ บันทึก เรื่อง อำนาจในการดูแลรักษาที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันและการออกเอกสารสิทธิในที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน (เรื่องเสร็จที่ ๒๐๗/๒๕๓๗)

^๖ มาตรา ๕ ให้ผู้ที่ได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินอยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายที่ดินใช้บังคับโดยไม่มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน แจ้งการครอบครองที่ดินต่อนายอำเภอท้องที่ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

การแจ้งการครอบครองตามความในมาตรานี้ ไม่ก่อให้เกิดสิทธิขึ้นใหม่แก่ผู้แจ้งแต่ประการใด

^๗ มาตรา ๒๗ ตรี เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้ประกาศกำหนดท้องที่และวันเริ่มต้นของการสำรวจตามมาตรา ๕๘ วรรคสอง ผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินอยู่ก่อนวันที่ประมวลกฎหมายนี้ใช้บังคับโดยไม่มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดิน และมีได้แจ้งการครอบครองตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.๒๔๙๗ หรือผู้ซึ่งรอคำสั่งผ่อนผันจากผู้ว่าราชการจังหวัดตามมาตรา ๒๗ ทวิ แต่ได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินนั้นติดต่อกันจนถึงวันทำการสำรวจรังวัดหรือพิสูจน์สอบสวน ถ้าประสงค์จะได้สิทธิในที่ดินนั้น ให้แจ้งการครอบครองที่ดินต่อเจ้าพนักงานที่ดิน ณ ที่ดินนั้นตั้งอยู่ภายในกำหนดเวลาสามสิบวันนับแต่วันปิดประกาศถ้ามิได้แจ้งการครอบครองภายในกำหนดเวลาดังกล่าว แต่ได้มานำหรือส่ง

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) มีความเห็นสอดคล้องกับความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา(กรรมการร่างกฎหมาย) ทั้งสองดังกล่าวและถูกต้องกับหลักกฎหมายแล้ว

อนึ่ง คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๗) มีความเห็นพ้องกับความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๒) ^๔ ที่ได้เคยมีความเห็นเพิ่มเติมว่า เพื่อให้การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีขอบเขตการดำเนินการที่ชัดเจน หาก ส.ป.ก. ไม่ประสงค์ที่จะนำที่สาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ถูกถอนสภาพการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันไปดำเนินการปฏิรูปที่ดินแล้ว ก็สมควรที่จะได้มีการประสานงานระหว่างหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อตราพระราชกฤษฎีกากันพื้นที่ที่ ส.ป.ก. ไม่ประสงค์จะนำมาปฏิรูปที่ดินออกจากเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมและให้หน่วยราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงสามารถเข้าไปดำเนินการได้ ประกอบกับข้อเท็จจริงของข้อหารือของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในเรื่องนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีคำสั่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่ ๒๒๓/๒๕๕๔ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณากันเขตที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินที่ ส.ป.ก. ไม่ประสงค์จะดำเนินการออกจากเขตปฏิรูปที่ดิน ลงวันที่ ๓๑ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๔ ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่จากกระทรวงมหาดไทย (กรมที่ดิน) และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (ส.ป.ก.) เพื่อพิจารณากันที่ดินที่ ส.ป.ก. ไม่ประสงค์จะดำเนินการออกจากเขตปฏิรูปที่ดินฯ เมื่อกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีการดำเนินการตั้งคณะกรรมการฯพิจารณากันเขตที่ดินที่ ส.ป.ก. ไม่ประสงค์เข้าดำเนินการแล้ว ส.ป.ก. ก็ควรดำเนินการตราพระราชกฤษฎีกากันพื้นที่ที่ ส.ป.ก. ไม่มีแผนและไม่ประสงค์จะนำมาปฏิรูปที่ดินออกจากเขตปฏิรูปที่ดินฯ และให้หน่วยราชการที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องเข้าดำเนินการต่อไป

(ศาสตราจารย์พิเศษ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มิถุนายน ๒๕๕๕

ตัวแทนมานำพนักงานเจ้าหน้าที่ทำการสำรวจรังวัดตามวันและเวลาที่พนักงานเจ้าหน้าที่ประกาศกำหนดให้ถือว่ายังประสงค์จะได้สิทธิในที่ดินนั้น

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ผู้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินตามวรรคหนึ่งให้หมายความรวมถึงผู้ซึ่งได้ครอบครองและทำประโยชน์ในที่ดินต่อเนื่องมาจากบุคคลดังกล่าวด้วย

^๔ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๕, ข้างต้น